

Zemkopības ministrija

Zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība (ZIZIMM)

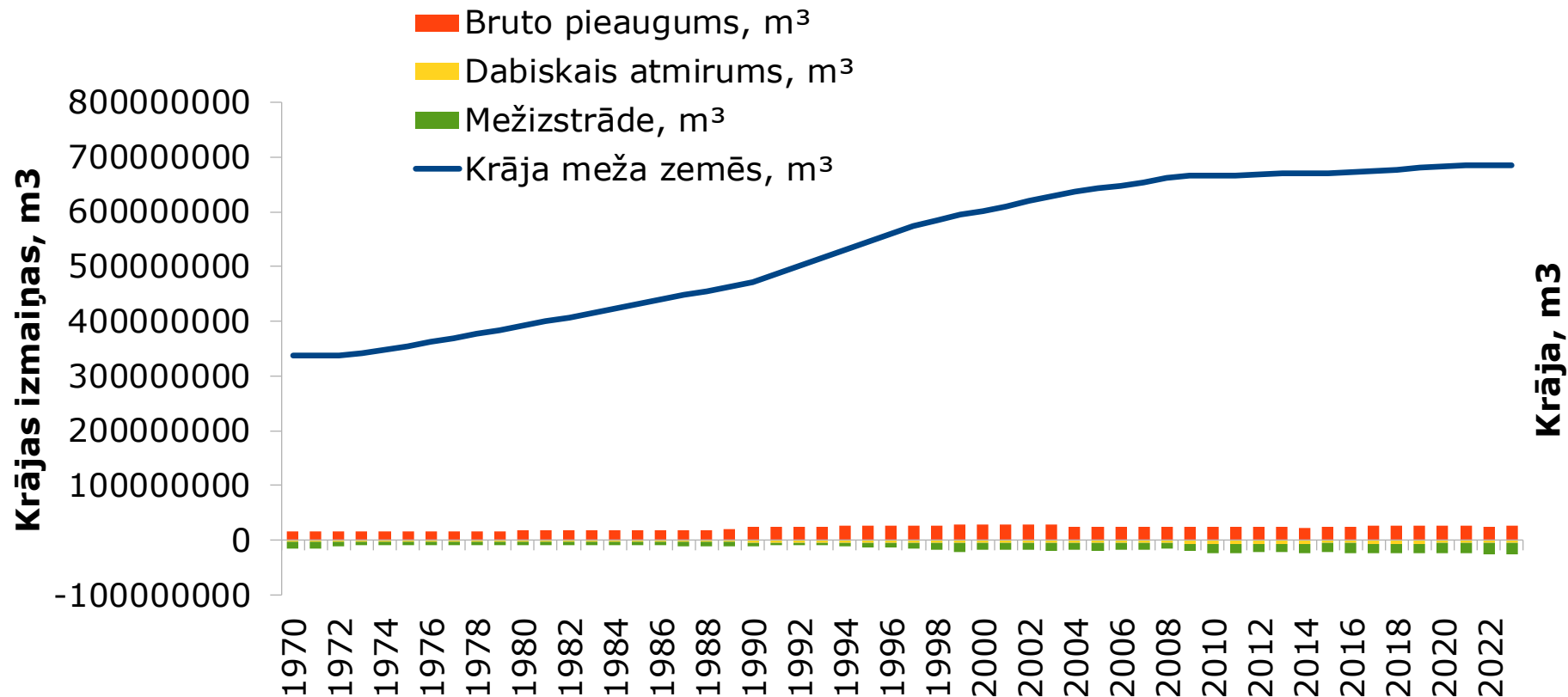
Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas **Vides, klimata un enerģētikas** apakškomisijas sēde
2025. gada 6. maijs.

Zemkopības ministrija

Mežsaimniecības loma CO₂ piesaistē

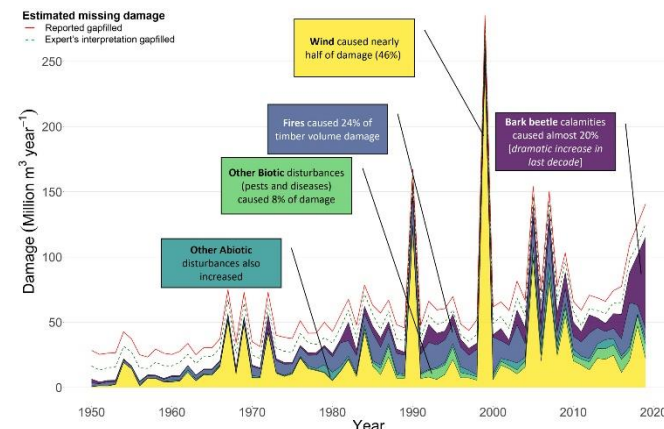
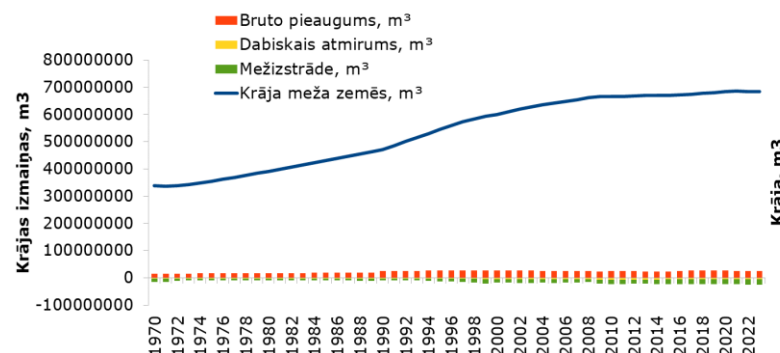

- Oglekļa uzkrājums mežos (koku biomasā) kopš 1970 gada palielinājies vairāk nekā 2 reizes, vienlaikus nodrošinot meža nozares devumu tautsaimniecībā
- Cēloņi: mērķtiecīga meža atjaunošana (pēc II Pasaules kara - sējot – vēlāk stādot, kopšana, hidrotehniskā meliorācija)

Zemkopības ministrija

Mežsaimniecības loma CO₂ piesaistē

Patacca, M., Lindner, M., Nabuurs, G.-J., and Schelhaas, M.-J., 2023. Significant increase in forest disturbances since 1950s. Policy Brief 4. European Forest Institute. <https://doi.org/10.36333/pb4>

- Valstīs ar līdzīgu sasniegto rezultātu (vienlaikus dubultota krāja mežā un nodrošināts devums tautsaimniecībā), kā Somija, Vācija, arī ir bažas par ZIZIMM mērķu izpildi.
- Saimnieciskās darbības neveikšana mežā nenodrošina oglekļa uzkrājuma nepārtrauktu un bezgalīgu pieaugumu šajā ekosistēmā (*vides ietilpība*).
- Klimata pārmaiņu ietekmē mainoties dabisko traucējumu režīmam oglekļa uzkrājums neapsaimniekotos mežos samazināsies.
- Klimata pārmaiņu mazināšanai būtiskākais kāpināt oglekļa uzkrājumu gadā (piesaisti)

Zemkopības ministrija

Mežsaimniecības loma CO₂ piesaistē: risinājumi

➤ Kāpināt ikgadējo uzkrājumu mežā.

- 1) definēts mērķis LVM: palielināt ikgadējo kopējo koksnes krājas pieaugumu līdz 2050.gadam par 2 miljoniem m³
- 2) nodrošināts atbalsts jaunaudžu kopšanai – to nepieciešams turpināt un kāpināt
- 3) sagatavoti normatīvo aktu grozījumi efektīvākai neproduktīvo mežaudžu nomaiņai – būtisks atbalsts
- 4) sagatavoti normatīvo aktu grozījumi pelnu atgriešanas mežā veicināšanai – būtisks atbalsts
- 5) identificētas teritorijas meliorācijas sistēmu ierīkošanai un rekonstrukcijai – nepieciešamas atbalsts IVN birokrātijas mazināšanai, ņemot vērā, ka tādai pieejai šobrīd ir visi nepieciešami priekšnosacījumi:

- a) noslēgta dabas skaitīšana
- b) noteikts teritoriju ar dažādu aizsardzības režīmu īpatsvars (MK protokollēmums)
- c) izveidotas jaunas aizsargājamās teritorijas, t.sk. dažādu Eiropa Savienības nozīmes biotopu aizsardzībai
- d) noslēdzas atsevišķu Eiropa Savienības nozīmes biotopu papildus aizsargājamo platību atlase (52kha, atbilstoši MK protokollēmumam)
- e) ir ilgtermiņa pētījumu bāze par hidroloģiskā režīma izmaiņu ietekmi

Meliorācijas sistēmu uzturēšanas neveikšana jau šobrīd rada ap ~0,5 milj. t CO₂ ekv. emisijas ⁴

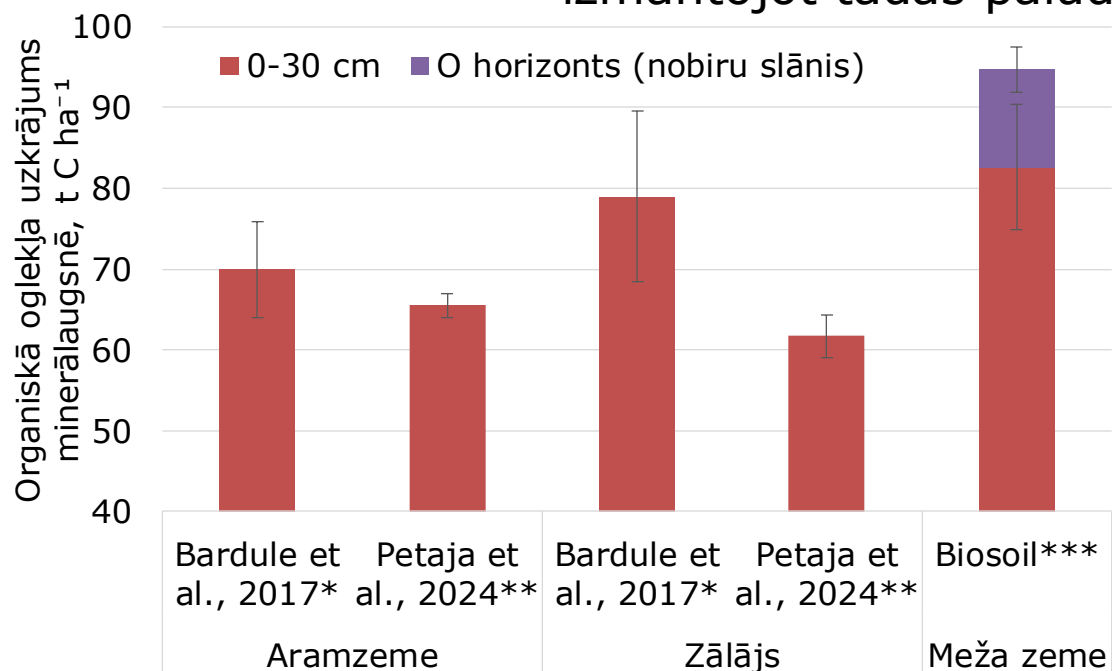
Zemkopības ministrija

Mežsaimniecības loma CO₂ piesaistē: risinājumi

➤ **Palielināt meža platību** (saskan ar ES vides mērķi: 3 miljardi jaunu koku)
Klimata pārmaiņas veicinošs faktors globāli (ne Ziemeļropā, t.sk. Latvijā) ir meža platības samazināšanās. Būtiski stiprināt pretēju tendenci tajos gadījumos, kad tas nepadraud pārtikas nodrošinājumu un ir ekonomiski pamatoti:

- 1) nodrošināts atbalsts stādīšanai lauksaimniecībā neizmantotās platībās – ko nepieciešams turpināt un kāpināt, ņemot vērā gan uzkrājumu kokos, gan ilgtermiņā arī augsnē
- 2) t.sk. kombinējot ar Dabas atjaunošanas regulas mērķiem organiskās augsnēs – izmantojot tādas paludikultūras kā melnalksnis, purva bērzs, priede.

- Ūdens līmeņa kāpināšana (*rewetting*) ≠ noslīcināšana
- Ūdens līmeņa kāpināšana (*rewetting*) rezultātus nosaka lokālie apstākļi, piemēram, vēsturiskā zemes izmantošana, apsaimniekošana, augšnes kvalitāte, veģetācija un klimats.
- Lielākā daļā pētījumu liecina, ka ūdens līmeņa kāpināšana rada līdzīgas augšnes CO₂ emisijas un būtiski augstākas CH₄ emisijas, nekā apmežošana.
- Tādēļ labākajā risinājumā apmežošana un mērena ūdens līmeņa kāpināšana nav viens otru izslēdzoši, bet gan papildinoši pasākumi, nodrošinot būtisku oglekļa piesaisti arī koku biomasā

Zemkopības ministrija

Mežsaimniecības loma CO₂ piesaistē: risinājumi

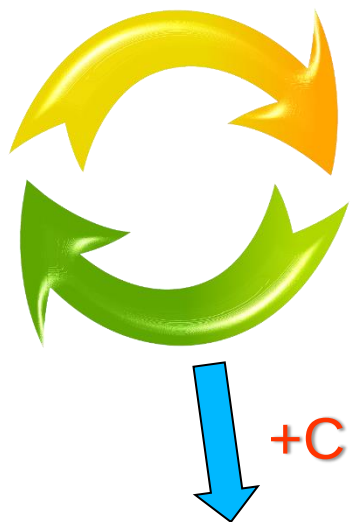
➤ **Palielināt oglekļa uzkrājumu koksnes produktos**

Klimata pārmaiņu cēlonis ir fosilo resursu pārmērīga izmantošana (miljoniem gadu saistītā oglekļa nonākšana atmosfērā)

No valsts budžeta viedokļa šis ir pats lētākais pasākums ar potenciāli lielāko ietekmi arī īstermiņā, tādēļ svarīgi izpildīt priekšnosacījumus privāto investīciju piesaistei tā īstenošanai:

- a) stabila un prognozējama koksnes plūsma;
- b) investīcijām labvēlīga vide.

Priekšnosacījumi ietverti Gaidu vēstulē LVM un investīciju atbalstam izstrādāts un MK pieņemts informatīvais ziņojums «Par ilgtermiņa koksnes piegādi prioritārajiem projektiem»

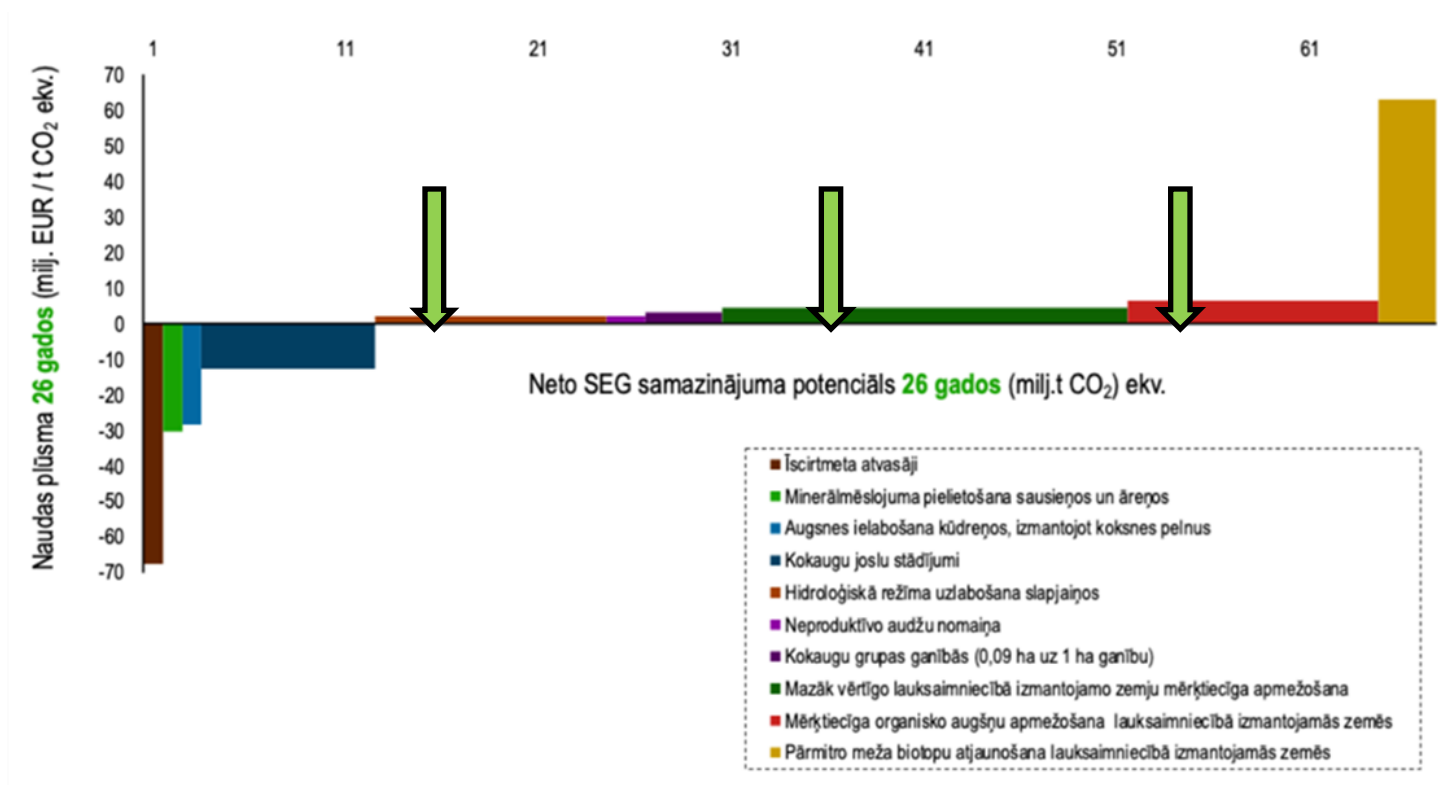

Koka izmantošana būvniecībā, t.sk. ēku siltināšanā (pasākuma kods atjaunotajā NEKP - 3.2.3.19; Ēku energoefektivitāte) – nepieciešams atbalsts atjaunojamo resursu izmantošanai siltināšanā un koka izmantošanai būvniecībā

Zemkopības ministrija

Izmaksu ziņā efektīvākie ZIZIMM sektora pasākumi līdz 2050. gadam

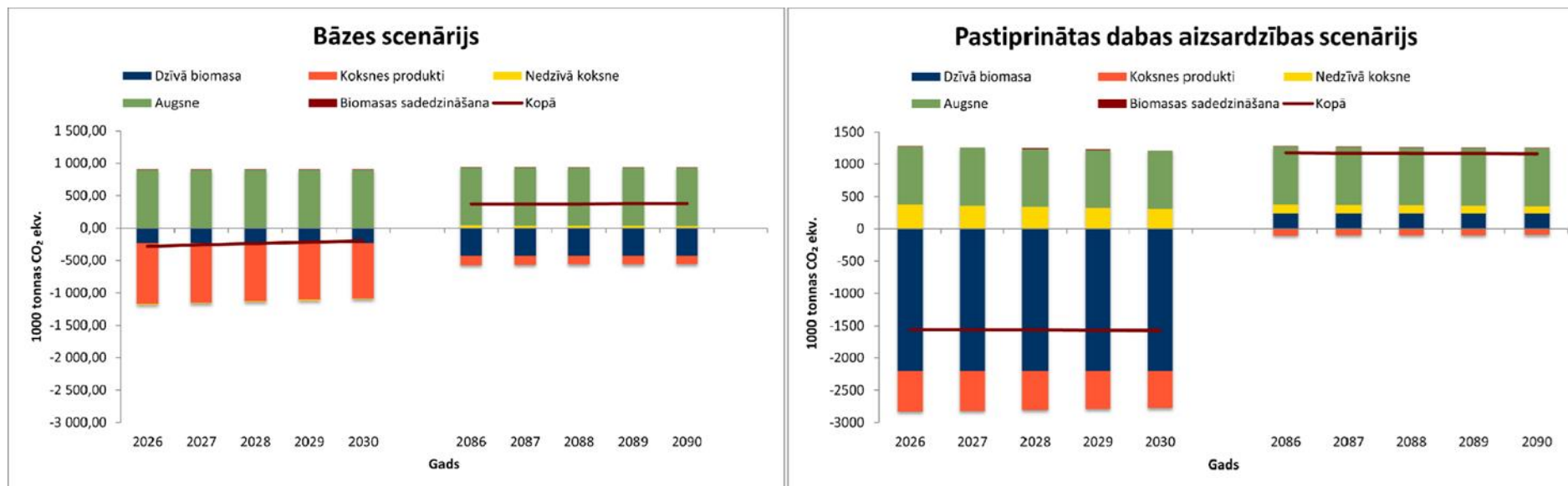

- Lauksaimniecībā neizmantoto zemju mērķtiecīga apmežošana, mērķtiecīga organisko augšņu apmežošana un hidroloģiskā režīma uzlabošana slapjajņos ir tie pasākumi, kuriem ir **vislielākais CO₂ piesaistes potenciāls** līdz 2050. gadam.
- Izmaksu ziņā efektīvākie pasākumi līdz 2050. gadam ir īscirtmeta atvasāji, minerālmēslojuma pielietošana sausieņos un āreņos un augsnes ielabošana kūdreņos, izmantojot koksnes pelnus.

Zemkopības ministrija

Mežizstrādes apjomu pārskatīšanas ietekme: scenāriju salīdzinājums valsts mežos

Bāzes scenārijs (Ministru kabineta rīkojumā Nr. 42 21.01.2025.) salīdzināts ar **pastiprinātas dabas aizsardzības scenāriju** (papildus aizsardzības teritorijas LVM, palielinot to īpatsvaru līdz 36,6%)

Pastiprinātas dabas aizsardzības scenārija ieviešana gadsimta beigās radītu par ~1000 kt CO₂ augstākas emisijas g.k. dēļ samazināta uzkrājuma koku biomasā, vienlaikus par 21% (tuvākajā piecgadē – par 44 milj. EUR) samazinot ikgadējo peļņu.

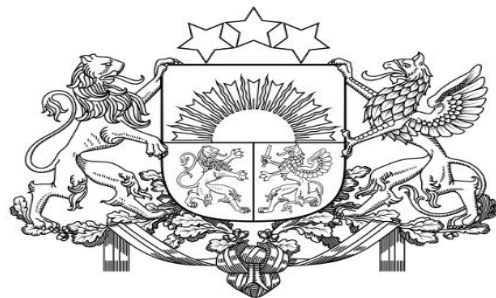
Pastiprinātas dabas aizsardzības scenārija ieviešana apturētu investīcijas koksnes pārstrādē, līdz ar to mazinot uzkrājumu koksnes produktos, saglabājot un kāpinot apaļkoksnes eksportu un vājinātu ekonomiku laikā, kad valstij izšķiroši to stiprināt

Zemkopības ministrija

Secinājumi

- Klimata pārmaiņu cēlonis ir fosilo resursu pārmērīga izmantošana (miljoniem gadu saistītā oglekļa nonākšana atmosfērā)
- No valsts budžeta viedokļa palielināt oglekļa uzkrājumu koksnes produktos ir pats lētākais pasākums ar potenciāli lielāko ietekmi arī īstermiņā, tādēļ svarīgi izpildīt priekšnosacījumus privāto investīciju piesaistei tā īstenošanai.
- Priekšroka dodama pasākumiem ar lielāku piesaistes palielinājumu uz vienu izmantoto *euro*.
- Lai realizētu NEKP plānotos pasākumus un sasniegtu ZIZIMM sektora mērķus nepieciešams papildus finansējums un administratīvā sloga mazināšana.
- Mežistrādes apjomu samazināšana neradīs ilgtermiņa ieguvumu klimata pārmaiņu palēnināšanai un atstās nozīmīgu negatīvo sociālekonomisko ietekmi.
- Mērķtiecīgas mežsaimniecības pasākumi ilgtermiņā kāpinās devumu klimata pārmaiņu palēnināšanā, kā arī sekmēs mežu noturību pret to negatīvajām ietekmēm (adaptāciju).
- Lai sasniegtu valdības deklarācijā noteiktos mērķus – reģionu un uzņēmējdarbības attīstību, klimata pārmaiņu mazināšanu, vides un dabas resursu aizsardzību, nepieciešams īstenot pasākumus, kas rada iespējas mērķtiecīgi un ilgtermiņā pārdomāti apsaimniekot pieejamos resursus un veicina to vērtības kāpumu.

Zemkopības ministrija

Paldies!

Āris Jansons
29109529